

Александра Татић

ЈУ Медицинска школа

Бања Лука

Мотив љубави у књижевности старог вијека
„Пјесма над пјесмама“

Тема за стручно усавршавање

Бања Лука, септемар 2017.

Увод:

Књижевност старог вијека описује живот од постанка свијета.

Човјек је вјеровао да постоји живот изнад живота и одувијек је за њим и трагао.

Дубоко доживљена стварност свједочила је о богатству живота који не припада видљивом свијету и који не нестаје као ријеч на пијеску исписана.

Таква књижевност зачињала се у Египту, Месопотамији и Индији, а обједињавала у хебрејској књижевности да би на крају добила нове импULSE у старој Грчкој и Риму.

Познавање књижевности старог вијека не само да пружа увид у настанак књижевности као умјетности ријечи, него омогућава боље разумијевање европске па и српске књижевности. Многи мотиви, ликови, карактери, суژهи и симболи не могу се разумјети без познавања књижевности старог вијека.

На источној обали Нила вршена су ископавања која су показала да је хебрејска цивилизација врло стара, да се њени почеци јављају још у 20. вијеку прије нове ере.

Стари Јевреји (Израиљи) његовали су разне књижевне форме: митови, бајке, легенде, приче, мудре изреке и пјесме, епске творевине. Најстарија хебрејска књига ***Библија*** свједочи управо о љепоти свих књижевних врста, а посебно њен ***Стари завјет*** представља највећи и најљепши зборник поменутих врста. Поред њих ту налазимо лирске врсте као што су: химне, молитве, псалми, тужбалице, љубавне и свадбене пјесме.

Мотиви лирских пјесама су разноврсни, али су сви испуњени основним мотивом који све покреће и све мијења, а то је ***мотив љубави***.

Јер љубав је јака као смрт,

и љубавна сумња тврда као гроб;

жар је њезин као жар огњен,

пламен Божији.

Многа вода не може угасити љубави ;

нити је ријеке потопити.

Да ко даје све имање

дома својега за ту љубав,

осрамио би се.

Пјесма над пјесмама

Пјесма над пјесмама

Пјесма над пјесмама (на хебрејском језику: Šir HaŠirim) традиционално се сврстава у мудросне књиге заједно са *Књигом о Јову*, *Причама Соломоновим* и *Књигом проповједниковом*. Читала се за вријеме Пасхе и била је повод бројних проучавања и тумачења кроз вијекове. *Пјесма над пјесмама* представља збирку љубавних пјесама и разликује се од свих осталих библијских књига по теми коју обрађује – љубав између мушкарца и жене. Та љубав није описана у неком апстрактном смислу, већ она додирује најинтимније тренутке у љубавном односу мушкарца и жене.

Како си лијена и како си

љупка, о љубави у милинама!

Узраст ти је као палма, и

дојке као гроздови.

Рекох: попећу се на палму,

дохватићу гране њезине;и биће

дојке твоје као гроздови на виновој лози,

и мирис носа твојега као јабуке.

(Пјес 7,6-8)

Поставља се питање: шта тражи оваква Књига у библијском канону?

Када је у питању тумачење ове Књиге, она је како код Јевреја тако и код хришћана, углавном заснована на алегорији. Тако су Јевреји *Пјесму* алегоријски тумачили као љубав између Бога и изабраног народа (старог Израила). За овакву егзегезу нађена је паралела у новозавјетним текстовима гдје се Црква назива невјестом Христовом, а Христос жеником.

Такође, пјесма може бити тумачена као однос Христа и појединог човјека и као однос Пресвете Богородице и Духа Светога.

Сама херменеутика (наука о тумачењу текста), међутим носи печат епохе у којој настаје. То се посебно односи на библијски текст као на један полисемичан (вишезначан) текст који у себи крије мноштво слојева. Управо због те особине и моћи *Библија* је кадра да говори човјеку у свакој историјској епохи. И свети оци Цркве су *Библију* доживљавали као Живу Ријеч Божију.

Жива Ријеч Божија уткана је у текст **Писма**, чинећи га богонадахнутим, стављена је у аналоган однос са оваплоћеном Ријечју Божијом (Сином Божијим, Господом Исусом Христом). Као што је Ријеч (Син Божији, Логос) примио људску природу и очовјечио се, тако се иста Ријеч Божија налази и у тексту **Писма** (отекстовила се) – Бог је присутан у тексту као што је присутан у тијелу Христовом.

Отуда је Ријеч Светог писма жива Ријеч, а не споменик, а живјети значи бити конкретан, актуелан, савремен – бити свагда спреман за говор.

Љубав

Лијена ти си, драга моја, лијена ти си!

Очи су ти као у голубице.

Лијеп ти си, драги мој и љубак!

И постеља наша зелени се.

...

Што је љиљан међу трњем,

То је драга моја међу дјевојкама.

Што је јабука међу дрветима шумским,

То је драги мој међу момцима...

(Пјес 2, 2-3)

Из ове љубави се рађа живот и љубав се показује и доказује као животворна.

Љубав се показује као испуњење оне прве Божије заповијести, животвореће заповијести, дате прародитељима:

Растите и множите се и напуните земљу... (Пост 1, 28).

Пјесма над пјесмама стоји као бедем истине у времену тражења и радозналости, у времену лутања, када је љубав охладнила и када су присутни, као замјена, разни сурогати љубави.

Стихови пјесме враћају људском тијелу и тјелесности као неизбјежном дијелу човјекове природе, оно узвишено мјесто које му, вољом Божијом, припада.

А може ли бити ишта лоше што је Бог створио?

Анализирајући стихове уочавамо да пјесма враћа истиниту љубав између мушкарца и жене.

Та истинита љубав постоји у благословеном браку, то је љубав за вјечност, то је Тајна која се чува за сва времена:

***Метни ме као печат на срце своје,
као печат на мишицу своју.***

То је она истинита љубав из које се рађа нови живот и љубавни пламен којим драган воли своју драгану и она њега. То је она љубав за коју свети апостол Павле каже да се не забрањује једна другој.

Највећи дио ***Пјесме над пјесмама*** је у форми дијалога између двоје љубавника, младожење и невјесте, при чему кћери јерусалимске служе као погодан литерарни оквир.

У Пјесми се употребљавају изрази који се могу односити на сексуалну љубав, љубав у којој двоје заљубљених истичу своју узајамну љубав, жудњу и дивљење.

Има највише сличности са љубавном поезијом старог Египта из 13. и 12. вијека прије нове ере. Сличност се огледа у чулним сликама које нису богате само визуелним детаљима, већ и звуковима, додирима и ароматичним мирисима.

Занимљиво је навести тумачење по којем ***Пјесма*** симболизује идеалну љубав Соломона са Мудрошћу. ***Пјесма*** осликава још историју Израела све до Мојсијевог времена. Пророци често пореде однос Бога и Израела са односом вјерног мужа и невјерне жене.

Важно је истаћи да су приступи и тумачења веома сложени и нуде бескрајан избор тумачења ријечи које исписују и описују само и једино безусловну Љубав Господњу у свој сили њеној.

Слова овог рада такође свједоче о немоћи људској да ријечима опише Божију љубав јер човјек није испјевао ***Химну љубави***.

Како је Бог љубав, а музика језик љубави тиме је и Божији језик дубљи од ријечи. Такав осјећај обузима сваког човјека приликом слушања неког величанственог музичког дјела.

Тако можемо препознати љубав која је иста у Богу, Створитељу и у човјеку, Сину. Не може се неодвојиво одвојити, као што се бесконачно не може ограничити. Љубав долази од Бога, а човјек из те љубави, вјечног извора црпи снагу за животне борбе. Ту љубав препознајемо као једини критериј разумијевања и препознавања свијета. Препознајемо је јер је присутна у сваком дјелићу свега што нас окружује, присутна је у људима, у стварима и појавама, у биљкама и животињама, а најбоље се види у очима дјетета. Мотив љубави у ***Пјесми*** описује брижност Оца за дјецу своју, бдијење над сваким начињеним кораком јер је Свезнајућа.

Човјек не може бити слијеп, а да не види усклађеност која постоји чак и у тренуцима који изгледају неусклађено, као у вјечитој борби која Мир доноси као плод те љубави.

Путовање човјеково кроз простор и вријеме приказано је у **Пјесми** као вјечито трагање за правдом, истином и љубављу. Како? Не може човјек да издржи чекајући драгу, чекајући сусрет, очекујући загрљај који ће све бриге одагнати, не може човјек без љубави да живи.

Када се љубави преда, Божија љубав у срцу његовом расте као цвијет, окреће се као сунцокрет сунцу, извору свјетлости и топлоте. Човјеку је потребна свјетлост и топлота како се не би смрзнуо у овом свијету. Зато човјек осјећа сигурност само онда када је у загрљају Спаситељевом, а тај загрљај је уједно његова једина сигурност.

Пјесма свједочи о нади у долазак драгога или драге, свједочи о нади у сусрет са Оцем јер нико ту раздвојеност не подноси и не може да издржи. Када се сусретну, радују се сусрету јер љубав брише сузе и бол због раздвојености, она тјешти човјека, кријепи душу његову, она му снажи срце слабо да буде јако и одважно.

Побиједити себе и свијет око себе човјек може једино љубављу безусловном, оној која прашта и поништава све гријехе, оној која освјетљава и приправља пут у тами, оној која је трајна, вјечна.

Љубав слави саму себе јер је Христос љубав, љубав је највећа пјесма Јеванђеља.

Љубав је жеља и пунина, љубав има моћ, стваралачку моћ.

Љубав је слобода, а слобода постоји само у православној хришћанској филозофији живота.

У **Библији** говори Господ: ***Ја те волим љубављу вјечном и зато те милошћу привлачим*** (Књига пророка Јеремије 31:3).

У љубави нема страха јер савршена љубав

изгони страх напоље, јер страх има муку.

А ко се боји није савршен у љубави.

(1.Јованова, 4:18).

У љубави нема страха. Љубав је истина и тајна душе човјекове. Зато је испјевана у **Светом писму** и зато можемо навести разна виђења и тумачења, али она не морају увијек да припадају нама јер нас одвајају од истине која у стиховима **Књиге живота** на тако природан начин пјева о љубави да се човјек осјећа потпуно разголићеним.

Не постоје случајности те зато истина о љубави вјечно траје и пјева сама о себи пјесму љубави на свим језицима свијета, пјесму о љубави која никада не престаје.

Љубав је обећање које се испуњава.

Закључак:

Приступити тумачењу Божије Ријечи је озбиљан подухват и човјек би се запитао да ли је достојан и помислити да о њој говори и пише. То би био један разлог због којег бисмо могли одустати. Друга помисао је да стихови ***Светог писма*** не могу бити протумачени на прави начин јер је ум човјеков ограничен и немиран, а ум и премудрост Господња бескрајна и мир представља. Трећа мисао би се односила на књижевни (критички, научни) приступ анализи стихова ***Пјесме*** који заиста захтијева вријеме које би се могло упоредити са животним вијеком човјека јер би му сигурно требао сваки тренутак живота како би одговорио и као професор и као човјек на тај задатак.

Без обзира на све истине наведене, мотив љубави у ***Књизи*** коју многи називају ***Књигом живота*** снагом те исте љубави позива човјека да свједочи о њеној сили у Духу Светоме који је наш једини свједок. Када би нестало све, све што постоји у овом свијету, сила Духа би се и даље надносила над водом (која је симбол живота) и ***над земљом која бјеше без обличја и пуста.***

Књига постања 1:2.

Литература:

1. *Свето писмо*
2. *Разине значења у Пјесми над пјесмама*, Лидија Тот Дипломски рад, Осијек, 2012.
3. *Пјесма над пјесмама*, Александар Милојков, Православни мисионар 2010.
4. *Велики код(екс) – Библија и књижевност*, Београд 1985. Н.Фрај